

ด่วนที่สุด
ที่ นร ๐๕๐๓/ว ๓๕๖๔

สำเนา

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๓) ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

กราบเรียน/เรียน รอง – นรม. (ทุกท่าน), รัฐ – นร. (ทุกท่าน), กระทรวง กรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๕๑๓/๒๗๐
ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ และเอกสารประกอบ

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอเรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม
และค่าบริการ มาเพื่อดำเนินการ ความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๔ ลงมติเห็นชอบหลักเกณฑ์
ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ และให้หน่วยงานของรัฐ
ถือปฏิบัติต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ/จึงเรียนยืนยันมา/จึงเรียนยืนยันมา และขอได้โปรด
แจ้งให้หน่วยงานในสังกัดทราบและถือปฏิบัติต่อไป/จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ/จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอได้โปรด
แจ้งให้หน่วยงานในสังกัดทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ (อย่างยิ่ง)

ณัฐจักรี อนันตศิลป์

(นางณัฐจักรี อนันตศิลป์)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองนิติธรรม

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๓๕๒ (มาลัยวรรณ)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘ (ส.แจ่มจิต/มติเวียน/64-001)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban@soc.go.th

หมายเหตุ	:	จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ
อัยการสูงสุด	:	จึงเรียนยืนยันมา
รอง นรม., รัฐ-นร.	:	จึงเรียนยืนยันมา และขอได้โปรดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป
กระทรวง	:	
กรม	:	จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอได้โปรดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป
องค์กรอิสระ	:	จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ที่ นร ๐๙๑๓/๒๓๐

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย (๑) หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี
(๒) หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ
(๓) รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บ
ค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอเสนอหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บ
ค่าธรรมเนียมและค่าบริการมาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอ
คณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘
มาตรา ๔ (๑) ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี
ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (๑) ด้วยแล้ว

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๓ เห็นชอบแนวทางการ
ทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ
และให้ส่วนราชการพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับ
ปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดข้อเสนอ ดังนี้

(๑) กรณีค่าธรรมเนียมใบคำขอและใบแทน ให้พิจารณารายได้จาก
การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเทียบกับต้นทุน หากรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำกว่าต้นทุน
ในการดำเนินการ ให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกการจัดเก็บดังกล่าว เนื่องจากไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการ
ของภาครัฐ

(๒) กรณีค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ให้พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียม
ในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ ตามเงื่อนไขดังนี้

(๒.๑) ต้นทุนในการดำเนินการ โดยพิจารณารายได้จากการจัดเก็บ
ค่าธรรมเนียมเทียบกับการดำเนินการของภาครัฐ และภาระที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน ทั้งนี้ ให้ประเมิน
ความคุ้มค่าในการให้บริการของภาครัฐ ณ ปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านอัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่าย
ในการดำเนินการอื่น ๆ หากรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำกว่าต้นทุนในการดำเนินการ
ให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกใบอนุญาต และ/หรือทบทวนขั้นตอนการให้บริการ และอาจต้องประเมิน
เปรียบเทียบกับภาระที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนที่มารับบริการร่วมด้วย

(๒.๒) ความทันสมัยของกฎหมายที่กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม โดยพิจารณาความเหมาะสมของอัตราจัดเก็บที่ถูกระบุอยู่ในกฎหมาย เพื่อให้คุ้มค่าต่อการดำเนินการ ปัจจุบัน ซึ่งควรพิจารณาทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมทุก ๆ ๕ ปี ตามมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ หากหน่วยงานเห็นควรยกเลิกการจัดเก็บ และ/หรือปรับอัตราค่าธรรมเนียม ให้หน่วยงานพิจารณาดำเนินการในค่าธรรมเนียมที่ถูกระบุในกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของหน่วยงานก่อน เนื่องจากสามารถดำเนินการแก้ไขได้โดยง่าย ทั้งนี้ ในกรณีที่ปรับอัตราค่าธรรมเนียมสูงขึ้นนั้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดภาระต่อประชาชน รวมถึงหน่วยงานต้องแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการให้บริการที่ดีขึ้น

(๒.๓) ประเภทของใบอนุญาต โดยพิจารณาใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ อนุญาต การรับรอง การจดทะเบียน การขึ้นทะเบียน การรับแจ้ง และการตรวจสอบ ทั้งนี้ ไม่ครอบคลุมใบอนุญาตด้านจริยธรรม เช่น การขออนุญาตฆ่าสัตว์ การขออนุญาตสุรา ยาสูบ และการพนัน เป็นต้น เนื่องจากใบอนุญาตดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ และส่งผลกระทบเชิงลบ รวมถึงใบอนุญาตด้านวัตถุอันตราย เชื้อโรค โบราณวัตถุและศิลปกรรม เนื่องจากต้องใช้เป็นหลักฐานยืนยันทางกฎหมาย และอาจเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ

(๒.๔) ช่องทางการให้บริการ หากส่วนราชการมีการดำเนินการออกใบอนุญาตฯ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว หรือมีแผนการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้พิจารณาแนวทางการจัดแจ้งผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียมได้ เนื่องจากการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถลดต้นทุนในการดำเนินการ รวมถึงการดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยสร้างความโปร่งใส ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้กำกับดูแลตรวจสอบข้อมูล (Tracking) ได้ทันที และยังเป็น การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการขอรับบริการ

ทั้งนี้ ให้ส่วนราชการที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับปัจจุบัน และให้สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งลดภาระค่าใช้จ่ายภาคธุรกิจและประชาชน

๑.๒ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายมีคำสั่งที่ ๖/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมาย มีหน้าที่และอำนาจในการศึกษาและจัดทำร่างกฎหมายเพื่อกำหนดแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมาย ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ได้เสนอหลักเกณฑ์การกำหนดค่าธรรมเนียมดังกล่าว โดยตรวจสอบแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ประกอบด้วย ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศแคนาดา เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์แนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมประเภทต่าง ๆ ในกฎหมาย

๑.๓ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบร่างหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ แล้วมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕ บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน ซึ่งค่าธรรมเนียมในกฎหมายถือเป็นภาระและอุปสรรคในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนที่จำเป็นต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ประการหนึ่ง และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้ในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะเสนอแนะหรือให้ความเห็นแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางหรือการดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ได้ ดังนั้น หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการจึงเป็นกรณีที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๔ (๑) แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ ค. ด้านกฎหมาย (๑) บัญญัติให้มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ ดังกล่าว เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งค่าธรรมเนียมในกฎหมายถือเป็นกรณีที่กฎหมายสร้างภาระและอุปสรรคในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพแก่ประชาชนประการหนึ่ง จึงต้องมีเพียงเท่าที่จำเป็น และพึงได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องกับสภาพการณ์เป็นระยะอย่างสม่ำเสมอเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชนโดยไม่จำเป็น ดังนั้น หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการจึงเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ดำเนินการโดยไม่ชักช้าเพื่อลดภาระให้แก่ประชาชน

๔. สาระสำคัญ ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย

หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๔.๑ กำหนดลักษณะของค่าธรรมเนียมและจำแนกค่าธรรมเนียมออกจากค่าบริการ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและไม่ให้สับสนอย่างที่เป็มา (อาร์ัมภบท)

๔.๒ กำหนดหลักการพื้นฐานว่า การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมต้องมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ และต้องกำหนดอัตราขั้นสูงไว้ในกฎหมาย รวมทั้งกำหนดปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการที่รัฐจะกำหนดให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชน เช่น ภาระและความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน เป็นต้น (ข้อ ๑)

๔.๓ กำหนดกรณีที่รัฐไม่พึงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชน เช่น กรณีที่ประชาชนปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อให้ภาครัฐได้ข้อมูล กรณีที่ประชาชนขอรับสิทธิประโยชน์ที่รัฐให้ความช่วยเหลืออันเนื่องมาจากสภาพร่างกายหรือฐานะทางเศรษฐกิจ (ข้อ ๒)

๔.๔ กำหนดปัจจัยที่หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม เช่น ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของรัฐ ประโยชน์ที่บุคคลนั้นจะได้รับ หรือผลกระทบทางลบที่บุคคลนั้นก่อให้เกิดขึ้น (ข้อ ๓)

๔.๕ กำหนดกระบวนการสำคัญที่หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการ ในการกำหนด ค่าธรรมเนียม เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง การทบทวนความเหมาะสมของอัตรา ค่าธรรมเนียมทุกครั้งที่เหมาะสมผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (ข้อ ๔)

๔.๖ กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับค่าบริการ เช่น ค่าบริการไม่พึงกำหนดไว้ในกฎหมาย ค่าบริการของกิจการของรัฐต้องไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรสูงสุดดังเช่นเอกชน (ข้อ ๕)

๔.๗ กำหนดข้อยกเว้นว่า หลักเกณฑ์นี้ไม่ใช้แก่ค่าตอบแทนกรณีสัญญาที่เกิดจากการเจรจาระหว่างรัฐกับเอกชน หรือสัญญาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น สัญญาสัมปทาน ต่าง ๆ (ข้อ ๖)

๔.๘ กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายหรือกฎที่มี การกำหนดค่าธรรมเนียม ต้องแก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดใด ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์นี้ในโอกาสแรก ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้นครั้งแรกภายหลังจากหลักเกณฑ์นี้มีผลใช้บังคับ (ข้อ ๗)

ทั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (๒)

๕. การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

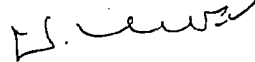
โดยที่ค่าธรรมเนียมในกฎหมายมีผลกระทบต่อประชาชนทุกคน สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การกำหนดอัตรา ค่าธรรมเนียมในกฎหมาย จากผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป ตั้งแต่วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔ รวมระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ๓๘ วัน ผ่านทางเว็บไซต์ ระบบกลางทางกฎหมาย โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๔๕ คน ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์ ที่สำนักงานฯ เสนอ ทั้งนี้ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้นำข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องมาใช้ในการปรับปรุงหลักเกณฑ์ฉบับนี้เพื่อให้การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมมีความชัดเจนยิ่งขึ้นแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (๓)

๖. ข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นควรเสนอหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บ ค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติ ไปในแนวทางเดียวกันต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายปรณ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวมาลัยวรรณ พงษ์กระฉัตร)

นิติกร

กองพัฒนากฎหมาย

ฝ่ายวิเคราะห์ผลกระทบและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

โทร. ๐๘ ๙๘๙๓ ๒๒๕๑ (นางกาญจนาภรณ์ฯ)

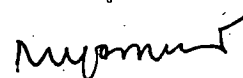
โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๒๒๗๒

www.krisdika.go.th

www.lawreform.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@ocs.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางกาญจนาภรณ์ อินทป็นดี เลิศลอย)

ผอ.ฝ่ายวิเคราะห์ผลกระทบฯ

๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) โทร. ๐ ๒๒๘๘ ๔๑๕๗

ที่ นร ๐๔๐๓ (กร.๒)/๑๑๕๒๕

วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โดยที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการมาให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับมาตรา ๗๗ และมาตรา ๒๕๘ ค. ด้านกฎหมาย (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งได้พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วย จึงเห็นสมควรให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

(นายวิษณุ เครืองาม)

รองนายกรัฐมนตรี

หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

โดยที่ในการดำเนินการเรียกเก็บค่าตอบแทนจากประชาชนที่มาขอรับบริการจากรัฐ มีการเรียกเก็บในสองลักษณะ

ลักษณะแรก รัฐใช้อำนาจทางปกครองฝ่ายเดียวในการรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อควบคุมหรือกำกับดูแลในเรื่องต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยดี (police administrative^๑) โดยกำหนดให้ประชาชนจะต้องได้รับอนุมัติ อนุญาต จากรัฐก่อนที่จะดำเนินการบางอย่างได้ เช่น การควบคุมอาคาร การควบคุมการจราจร การควบคุมการประกอบกิจการที่กระทบสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งในการนี้ รัฐอาจกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามอัตราที่กฎหมายกำหนดต่อหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจแต่ผู้เดียวในการดำเนินการให้บุคคลนั้น หากไม่จ่าย หน่วยงานจะไม่ดำเนินการให้ จึงมีลักษณะทำนองเดียวกับภาษี เช่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตก่อสร้างอาคารตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการโรงภาพยนตร์และค่าธรรมเนียมการอนุญาตให้สร้างโรงภาพยนตร์ต่างประเทศตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ค่าธรรมเนียมคำขอรับสิทธิบัตรตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงเรียกเงินที่เรียกเก็บว่า “ค่าธรรมเนียมบังคับจ่าย” ค่าธรรมเนียมบังคับจ่ายนี้ ต่อไปให้เรียกว่า “ค่าธรรมเนียม”

ลักษณะที่สอง รัฐจะให้บริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม (industrial and commercial public service) ซึ่งเป็นการผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการในทำนองเดียวกับธุรกิจเอกชน การเรียกเก็บค่าบริการนี้มีลักษณะคล้ายกับค่าบริการของภาคเอกชนเพื่อตอบสนองสินค้าและบริการที่ได้ถึงแม้จะเรียกค่าบริการนี้ว่า “ค่าธรรมเนียม” แท้จริงค่าบริการนี้ก็คือค่าตอบแทนสินค้าหรือบริการที่ประชาชนได้รับ ซึ่งหากไม่ต้องการจะได้สินค้าหรือบริการนั้น ก็ไม่ต้องเสียค่าบริการ โดยผู้ใช้บริการมีทางเลือกที่จะใช้บริการภาครัฐหรือใช้บริการที่มีการดำเนินการโดยบุคคลอื่นก็ได้ รวมถึงการบริการในทำนองเดียวกัน เช่น การให้บริการถ่ายเอกสาร การให้บริการห้องสมุด การให้บริการทางด่วนหรือทางพิเศษ การให้บริการจอดรถในที่จอดรถ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่าบริการในนิคมอุตสาหกรรม ค่าตอบแทนบริการที่ได้รับนี้ ต่อไปให้เรียกว่า “ค่าบริการ”

ดังนั้น ค่าตอบแทนที่รัฐเรียกเก็บจากประชาชนจึงแยกออกเป็นสองประเภท คือ ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ ซึ่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๓ บัญญัติรับรองหลักการดังกล่าวไว้เป็นปริยายว่า “การจัดเก็บ ลด และยกเว้นรายได้แผ่นดินที่เป็นค่าธรรมเนียมอันมิใช่ค่าตอบแทนการให้บริการ จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย”

^๑ police administrative หรือตำรวจทางปกครอง เป็นการใช้อำนาจทางปกครองในการออกกฎหมายหรือคำสั่งเพื่อควบคุมหรือกำกับดูแลให้เกิดความสงบเรียบร้อยในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระทรวง ทบวง กรมทั้งหลายมีอำนาจนี้ตามกฎหมาย ต่างจากตำรวจในกระบวนการยุติธรรม (police judiciaire) ตามกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่สืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในปัจจุบันนี้ การเรียกค่าตอบแทนที่รัฐเก็บจากประชาชนยังเรียกสับสนกันอยู่ หลายกรณีเรียกค่าบริการเป็นค่าธรรมเนียม และไปกำหนดไว้ในกฎหมายโดยไม่จำเป็น อีกทั้งยังไม่มีหลักเกณฑ์สำหรับการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม ทำให้อัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บมีความสับสนกันในกฎหมายฉบับต่าง ๆ และไม่อาจทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมได้ อนึ่ง ถึงแม้จะมีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไว้ในกฎหมาย การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวเมื่อเวลาผ่านไปอาจไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจซึ่งมีเงินเฟ้อ นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชนสำหรับการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการเก็บข้อมูลของภาครัฐ ซึ่งเป็นการทำให้เกิดต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนในการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยที่ไม่ได้รับบริการใด ๆ จากภาครัฐ คณะรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายจึงวางหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมต้องมีกฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้ และต้องกำหนดอัตราขั้นสูงไว้ในกฎหมาย

ในการกำหนดค่าธรรมเนียมและอัตราค่าธรรมเนียม หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ต้นทุนในการควบคุมหรือกำกับดูแลของรัฐ นโยบายของรัฐในเรื่องนั้นว่าต้องการส่งเสริมหรือควบคุม ภาระและความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน ต้นทุนทางธุรกิจที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ประกอบการ และความคุ้มค่าประกอบกัน โดยเฉพาะในกรณีที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพียงเล็กน้อย ควรพิจารณาว่าค่าธรรมเนียมที่ได้รับจะคุ้มกับค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บหรือไม่

ข้อ ๒ หน่วยงานของรัฐไม่พึงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชนในการที่ประชาชนต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อให้ภาครัฐได้ข้อมูล เช่น การแจ้งเกิด การแจ้งตาย การแจ้งย้ายที่อยู่ การจดทะเบียนพาณิชย์ หรือค่าธรรมเนียมที่มีจำนวนเพียงเล็กน้อย เช่น ค่าธรรมเนียมใบคำขอต่าง ๆ

รัฐไม่พึงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการขอรับสิทธิประโยชน์ที่รัฐให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอันเนื่องมาจากสภาพร่างกาย ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือข้อบกพร่องอื่นของผู้ขอ เช่น สวัสดิการผู้พิการ สวัสดิการผู้มีรายได้น้อย หรือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ข้อ ๓ การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม ให้คำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

- (๑) ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการดำเนินการเรื่องนั้น และในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม
- (๒) ประโยชน์ที่บุคคลนั้นจะได้รับ หรือผลกระทบทางลบที่บุคคลนั้นก่อให้เกิดขึ้น
- (๓) ความสามารถของประชาชนในการจ่ายค่าธรรมเนียม
- (๔) การเทียบเคียงกับอัตราเดิมที่เคยเรียกเก็บ อัตราค่าธรรมเนียมอื่นในลักษณะเดียวกัน หรืออัตราของต่างประเทศที่มีการเรียกเก็บ
- (๕) การได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ และความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ
- (๖) อัตราเงินเฟ้อที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อ ๔ ในการกำหนดค่าธรรมเนียม ให้หน่วยงานดำเนินการดังนี้

(๑) รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม

(๒) ในกรณีที่หน่วยงานให้บริการผ่านระบบดิจิทัล ให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกค่าธรรมเนียมที่เคยเรียกเก็บเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการให้บริการเช่นนั้นซึ่งการให้บริการผ่านระบบดิจิทัลไม่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายนั้นอีก หรือถึงมีก็เพียงเล็กน้อย เช่น ค่าค่าขอหรือแบบคำขอ ค่าใบอนุญาต ค่าใบแทนใบอนุญาต ค่าแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงรายการในใบอนุญาต เป็นต้น

(๓) ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมายทบทุนความเหมาะสมของอัตราค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์นี้ โดยให้ดำเนินการไปพร้อมกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่กำหนดให้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมนั้น

ข้อ ๕ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียกเก็บค่าบริการ จึงไม่พึงกำหนดค่าบริการไว้ในกฎหมาย

ในการกำหนดอัตราค่าบริการ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าบริการสำหรับกิจการที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดของรัฐ ต้องไม่สูงเกินสมควร โดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตหรือการให้บริการต่อหน่วย และเทียบเคียงกับอัตราที่เรียกเก็บกันมานานในประเทศ

(๒) ค่าบริการสำหรับกิจการที่มีลักษณะเป็นการกึ่งผูกขาดของรัฐ ต้องไม่สูงหรือต่ำเกินสมควร โดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตหรือการให้บริการต่อหน่วย

(๓) ค่าบริการสำหรับกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกันโดยเสรีในตลาด ต้องไม่ต่ำเกินสมควรอันอาจกระทบต่อการแข่งขันทางการค้า เว้นแต่รัฐมีอำนาจแทรกแซงในเรื่องนั้นเพื่อรักษาราคาที่เหมาะสมในตลาด

การกำหนดอัตราค่าบริการของกิจการของรัฐต้องไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะแสวงหากำไรสูงสุด (maximization of profit) หากแต่เป็นการจัดให้มีกำไร (ถ้ามี) เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุง และขยายบริการสาธารณะให้ดีขึ้นหรือทั่วถึงยิ่งขึ้น

ข้อ ๖ หลักเกณฑ์นี้ไม่ใช่บังคับแก่การเรียกเก็บเงินที่เกิดจากการเจรจาและการทำสัญญาระหว่างภาครัฐและเอกชน เช่น ค่าตอบแทนสิทธิตามสัญญาสัมปทาน ค่าตอบแทนสิทธิการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติ แต่ทั้งนี้ หน่วยงานผู้พิจารณาทำสัญญาดังกล่าวควรคำนึงถึงแนวทางการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและบริการตามหลักเกณฑ์นี้ด้วย

บรรดาค่าใช้จ่ายที่หน่วยงานของรัฐได้จ่ายไปแทนบุคคลใดเพื่อให้การควบคุมหรือกำกับดูแลตามกฎหมายสามารถกระทำได้ เช่น ค่าลากจูงพาหนะ ค่าเก็บรักษาของที่ไม่มีผู้รับตามกำหนด มิใช่เป็นค่าธรรมเนียมที่จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์นี้ หน่วยงานของรัฐจึงสามารถเรียกค่าใช้จ่ายดังกล่าวคืนจากบุคคลนั้นได้ตามกฎหมาย

ข้อ ๗ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายหรือกฎทั้งปวงพิจารณาและดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหรือกฎให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดนี้ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องไม่ช้ากว่าการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้นครั้งแรก

รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการจากผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป ตั้งแต่วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔ รวมระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ๓๘ วัน ผ่านทางเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย Alpha Version (www.lawtest.go.th) โดยมีผู้แสดงความคิดเห็น ๔๕ คน^๑

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	ความเห็น
๑. ท่านคิดว่าการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในเรื่องใดบ้างที่ก่อให้เกิดภาระและไม่ควรเรียกเก็บ	- การดำเนินการใดที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐ เช่น การ অপ্বেตเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลต่าง ๆ ไม่ควรจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียม เช่น การเปลี่ยนที่อยู่ในบัตรประชาชน ใบขับขี่ หรือทะเบียนราษฎร - กรณีที่เป็นการให้บริการพื้นฐานตามสิทธิในรัฐธรรมนูญ หรือการดำเนินการที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐในการเก็บข้อมูล ไม่ควรเรียกเก็บค่าใช้จ่าย เช่น การขึ้นทะเบียนต่าง ๆ - ไม่ควรเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในสิ่งที่เป็นเงื่อนไขในการทำตามที่กฎหมายกำหนดของประชาชน เช่น เก็บค่าแบบฟอร์มหรือแบบคำขอต่าง ๆ ทั้งที่กฎหมาย	สำนักงานฯ เห็นว่าความเห็นส่วนใหญ่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ฯ ที่จะไม่จัดเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการภาครัฐ อย่างไรก็ตาม สำนักงานฯ ไม่เห็นด้วยกับการไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการสำเนาแบบฟอร์มคำขอหรือเอกสารประกอบของประชาชนผู้ใช้บริการ หรือการไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐได้รับเงินเดือนอยู่แล้ว ด้วยเหตุผลดังนี้ ๑. เอกสารที่ประชาชนต้องยื่นในแต่ละกฎหมายมีความแตกต่างกัน การยกเว้นไม่เรียกเก็บอาจยกเว้นให้เฉพาะเอกสารที่อยู่ในความครอบครอง

^๑ผู้แสดงความคิดเห็นเป็นผู้ที่เคยติดต่อราชการและเสียค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เช่น ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการทำบัตรหรือใบรับรองต่าง ๆ รวมถึงเอกสารส่วนบุคคล เช่น บัตรประชาชน พาสปอร์ต ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการโอนที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับรถยนต์ เช่น ใบขับขี่ ต่ทะเบียน ตรวจเช็คสภาพรถ เสียภาษีรถยนต์ประจำปี และค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับบริการของรัฐ เช่น การเก็บขยะ

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	ความเห็น
	กำหนดว่าประชาชนต้องทำ หรือเป็นเรื่องที่กฎหมายบังคับให้ต้องปฏิบัติ เช่น ย้ายทะเบียนบ้าน ทำบัตรประชาชน - การจัดทำ/สำเนาเอกสารแบบฟอร์มคำขอและเอกสารประกอบของประชาชนผู้ใช้บริการ - การต่ออายุบัตรต่าง ๆ ยกเว้นกรณีต่ออายุที่ต้องออกบัตรใหม่ - หากมีการเก็บค่าธรรมเนียม คุณภาพและเวลาที่ใช้ในการให้บริการก็ควรสอดคล้องกับปริมาณค่าธรรมเนียมที่เก็บด้วย - ไม่ควรเรียกสำเนาและเก็บค่าบริการทำสำเนาในกรณีที่มีข้อมูลอยู่แล้ว เช่น สำเนาบัตรประชาชน - ยกเลิกการเก็บค่าติดอากรแสตมป์ในเอกสารราชการ - ไม่ควรเก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น ในเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐได้รับเงินเดือนจากภาษีประชาชนอยู่แล้ว	ของภาครัฐ แต่หากยกเว้นการเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวทั้งหมดจะเป็นต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ภาครัฐต้องแบกรับภาระจนเกินสมควร ๒. ค่าธรรมเนียมเป็นสิ่งที่สะท้อนต้นทุนในเรื่องนั้น ๆ แม้จะเป็นการชดเชยรายจ่ายภาครัฐรูปแบบหนึ่ง แต่มีใช้เงินที่นำมาจ่ายเป็นค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่รัฐโดยตรง กรณีนี้สำนักงานฯ เห็นว่าหากเป็นการดำเนินการในอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ อาจกำหนดเพิ่มเติมมิให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม การพิจารณาคำขอต่าง ๆ ได้ เว้นแต่กรณีที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือความรู้ทางเทคนิคที่มีค่าใช้จ่ายจริงเกิดขึ้น
๒. ท่านคิดว่าอัตราค่าธรรมเนียมที่รัฐเรียกเก็บอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมแล้วหรือไม่	๑๒ ท่าน คิดว่าอัตราค่าธรรมเนียมในปัจจุบันเหมาะสมแล้ว (ร้อยละ ๒๖) - ไม่ควรเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในสิ่งที่เป็นเรื่องจำเป็นในการทำตามที่กฎหมายกำหนดของประชาชน เช่น เก็บค่าแบบฟอร์มหรือแบบคำขอต่าง ๆ ทั้งที่กฎหมายกำหนดว่าประชาชนต้องทำ หรือเป็นเรื่องที่กฎหมาย	ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นปรากฏว่ามีผู้ที่เห็นว่าอัตราค่าธรรมเนียมในปัจจุบันไม่เหมาะสมร้อยละ ๖๐ แต่มีได้ให้ข้อมูลว่าไม่เหมาะสมอย่างไร สำนักงานฯ เห็นว่าการกำหนดเกณฑ์การคิดค่าธรรมเนียมจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยในการทบทวนการกำหนดอัตรา

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	ความเห็น
	บังคับให้ต้องปฏิบัติ เช่น ย้ายทะเบียนบ้าน ทำบัตรประชาชน ๖ ท่าน ไม่แสดงความเห็น (ร้อยละ ๑๓) ๒๗ ท่าน คิดว่าอัตราค่าธรรมเนียมในปัจจุบัน ไม่เหมาะสม (ร้อยละ ๖๐)	ค่าธรรมเนียม ซึ่งทำให้อัตราที่เรียกเก็บ มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น
๓. ท่านเห็นว่ารัฐควรทบทวนแก้ไขค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจรวมทั้งอัตราเงินเฟ้ออยู่เสมอ หรือไม่	๒ ท่าน เห็นว่าไม่จำเป็นต้องทบทวน ๘ ท่าน ไม่แสดงความเห็น ๓๕ ท่าน เห็นว่าควรมีการทบทวน โดยเสนอว่า ควรพิจารณาเป็นรายเรื่อง เพราะบางเรื่อง ไม่จำเป็นต้องเก็บ ในเรื่องที่ต้องเก็บ ควรต้องให้คุ้มต้นทุนที่รัฐใช้เพื่อให้เกิดการอยากพัฒนาระบบการให้บริการและทำงานให้ดีขึ้น แต่จะต้องให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจด้วย เช่น ผู้ไม่มีรายได้ คนว่างงาน ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง ก็ไม่ควรจะถูกเรียกเก็บค่าธรรมเนียม	ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นมีประเด็นการยกเว้นค่าธรรมเนียมให้แก่บุคคลบางประเภท โดยคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจหรือความยากลำบากของผู้นั้น สำนักงานฯ เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว แต่เห็นควรกำหนดยกเว้นเฉพาะค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการได้สิทธิประโยชน์อื่นเนื่องมาจากสภาพร่างกายหรือสภาพทางเศรษฐกิจ โดยตรงเท่านั้น ส่วนค่าธรรมเนียมอื่นในการประกอบธุรกิจ เช่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนำเข้าอาหารสัตว์ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนำเข้าคนต่างด้าวเข้ามาทำงาน ฯลฯ เป็นต้นทุนทางธุรกิจ การยกเว้นค่าธรรมเนียมแก่ผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ป่วยเรื้อรัง ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการรายอื่น
๔. ท่านเห็นว่าควรมีหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมหรือไม่	๔ ท่าน เห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ ๗ ท่าน ไม่แสดงความเห็น ๓๓ ท่าน เห็นด้วยว่าควรมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้มีแนวทางที่ชัดเจนที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้	สำนักงานฯ เห็นด้วยกับความเห็นส่วนใหญ่ว่าการมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่ชัดเจนทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	ความเห็น
๕. หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าธรรมเนียม ท่านเห็นว่าควรเป็นลักษณะใด เช่น กำหนดเป็น หลักเกณฑ์กลางให้ปรับใช้ หรือกำหนดเป็น กฎหมายกลาง	- ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์กลาง และให้หน่วยงาน ทดลองนำไปปรับใช้ก่อนในช่วงแรก แล้วจึงนำมา ปรับปรุงหลักเกณฑ์ดังกล่าวต่อไป - อาจจัดทำในรูปแบบกฎหมายกลาง	สำนักงานฯ เห็นด้วยกับการกำหนดหลักเกณฑ์กลาง และนำไปปรับใช้เพื่อให้เห็นสภาพการใช้บังคับ แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาอีกครั้งว่าสมควรจัดทำ เป็นกฎหมายกลางหรือไม่ อย่างไร
๖. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ควรนำมาคำนวณ เมื่อกำหนดค่าธรรมเนียม	- สภาพเศรษฐกิจ และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียค่าธรรมเนียม (อาชีพ รายได้ ภาระหนี้ รวมถึง สุขภาพ เช่น มีการเจ็บป่วยเรื้อรัง) - ประเภทของบริการ หากเป็นการดำเนินการตาม สิทธิขั้นพื้นฐาน หรือบริการที่รัฐได้ประโยชน์จาก การที่ประชาชนมารับบริการ ไม่ควรมีค่าธรรมเนียม - ความจำเป็นของใบอนุญาต จำนวนกลุ่มประชาชน ที่ต้องใช้บริการ ความยุ่งยากในการให้บริการดังกล่าว กำลังคน เวลา และคุณภาพของบริการ - ต้นทุนทั้งหมดในการให้บริการ เทียบเคียงกับ ราคาการบริการของเอกชนที่ใกล้เคียง - ไม่ต้องมีกำไรก็ได้ - ภาระ ค่าใช้จ่าย ความยุ่งยากของประชาชนที่ต้อง มารับบริการ	สำนักงานฯ เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว
๗. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่หน่วยงานรัฐต้องรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องก่อน กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บจาก ประชาชน	๑ ท่าน ไม่เห็นด้วย ๘ ท่าน ไม่แสดงความเห็น ๓๖ ท่าน เห็นด้วยกับการรับฟังความเห็นก่อนการ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม โดยเห็นว่า การรับฟัง ความคิดเห็นจะทำให้มีการกำหนดค่าธรรมเนียม	ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นปรากฏว่า มีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการให้หน่วยงานของรัฐรับฟัง ความคิดเห็นก่อนการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม แต่ไม่ปรากฏเหตุผลของข้อคิดเห็นดังกล่าว

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	ความเห็น
	ที่รอบคอบและสอดคล้องกับสังคมมากขึ้น เนื่องจาก การเก็บค่าธรรมเนียมกระทบกับสิทธิและเพิ่มภาระ ให้แก่ประชาชนที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานฯ เห็นด้วยกับความเห็นส่วนใหญ่ว่า การรับฟังความคิดเห็นจะทำให้การกำหนด ค่าธรรมเนียมมีความรอบคอบและไม่ก่อภาระเกิน จำเป็นแก่ประชาชน